

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ "ความสำนึกในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยมุสลิมในชุมชนรือเสาะ" โดยเป็นการศึกษาประชากรที่อยู่ใน ต. รือเสาะ อ. รือเสาะ จ. นราธิวาส ซึ่งประชากรกลุ่มนี้จะมีทั้ง ผู้ใหญ่บ้าน อิหม่าม คอเต็บ บิหลัน คณะกรรมการหมู่บ้าน และประชาชนที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ ซึ่งสามารถใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเพื่อต้องการทราบว่า หลักการ หรือแนวคิดด้านศาสนา รวมทั้งการศึกษา ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี จะเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของมุสลิมให้ปรากฏมีความสำนึกในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในทิศทางเดียวกัน

จากการศึกษาพบว่า สมมติฐานข้อ 1. ความสำนึกในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยมุสลิมในชุมชนรือเสาะอยู่ในระดับสูง ซึ่งยืนยันสมมติฐานข้อนี้เนื่องจากมีการแสดงออกอย่างเด่นชัดในเรื่องของการใช้ภาษาพูด คือ ภาษามลายูท้องถิ่น และการใช้ภาษาที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนา นั่นคือ ภาษายาวี การแต่งกายตามลักษณะเฉพาะ ที่แบ่งแยกกันอย่างชัดเจน จากชาวไทยพุทธ ดังนั้นความสำนึกในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่จึงอยู่ในระดับสูง

สมมติฐานข้อ 2.1 เพศชายมีความสำนึกในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์สูงกว่าเพศหญิง ซึ่งผลการพิสูจน์ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจาก 1. ผู้หญิงมีความรู้และการศึกษาทางด้านศาสนาเพิ่มมากขึ้น 2. ผู้หญิงในชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเพื่อศึกษาหาความรู้ทางด้านศาสนาเพิ่มเติม จึงทำให้มีความรู้ทางด้านศาสนาเพิ่มมากขึ้น 3. สมัยนี้ทั้งผู้ชายและผู้หญิงสามารถเข้าถึงศาสนาได้ทัดเทียมกัน ซึ่งทำให้เพศหญิงสามารถพัฒนาความสำนึกได้เท่าเพศชาย 4. บทบาทของผู้หญิงไม่ได้อยู่ในบ้านต่อไป ผู้หญิงสามารถมีความรับผิดชอบต่อสังคมได้ เท่า ๆ กับผู้ชาย ซึ่งสมมติฐานนี้ตั้งขึ้นตามทฤษฎีเก่า แต่สมัยนี้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นควรทำวิจัยเพิ่มเติมเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมจากหลาย ๆ แห่ง

สมมติฐานข้อ 2.2 ผู้มีอายุมากมีความสำนึกในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์สูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ซึ่งยืนยันสมมติฐานข้อนี้เนื่องจากผู้ที่มีอายุมากย่อมมีการได้รับการขัดเกลาทางสังคมสูง มีวุฒิภาวะได้

รับการเรียนรู้ทางศาสนามากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ย่อมมีความผูกพันมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย

สมมติฐานข้อ 2.3 ผู้มีการศึกษาทางด้านศาสนาสูง มีความสำคัญในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์สูง และผู้มีการศึกษาทางด้านศาสนาต่ำ มีความสำคัญในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ต่ำ ซึ่งผลการพิสูจน์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานเนื่องจาก 1. ความรู้ทางศาสนาอย่างเดียวไม่พออธิบายความสำคัญและเอกลักษณ์ทาง ชาติพันธุ์ และความสำคัญของแต่ละเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไม่ได้มาจากศาสนาเพียงอย่างเดียว ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องวัดจากกิจกรรมที่แสดงออกอื่น ๆ การเข้าร่วมกลุ่ม และการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เพราะฉะนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าความรู้ทางด้านศาสนาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถแสดงถึงเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ 2. กลุ่มตัวอย่างไม่หลากหลายพอเพราะเป็นกลุ่มตัวอย่างในที่แห่งเดียว

สมมติฐานข้อ 2.4 ผู้มีการศึกษาทางด้านสามัญสูง มีความสำคัญในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ต่ำ และผู้มีการศึกษาทางด้านสามัญต่ำ มีความสำคัญในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์สูง ซึ่งผลการพิสูจน์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานเนื่องจาก 1. การศึกษาทางด้านสามัญสูง สามารถตอบแบบสอบถามของผู้วิจัยได้ จากการที่ได้ศึกษาเรียนรู้จากหนังสือและสื่อต่าง ๆ 2. คือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงในกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ศึกษาอยู่ในบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ สภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นผลให้ผู้ที่มีการศึกษาสูงย่อมมีความสำคัญในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์สูงตามไปด้วย 3. ทฤษฎีเก่าบอกว่า คนที่มีความรู้สูงจะมีความคิดเสรีนิยมกว่าคนที่มีความรู้ต่ำ เพราะฉะนั้นคนที่มีการศึกษาสูงจึงไม่ค่อยมีความสำคัญในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และปรากฏออกมาในระดับต่ำ ซึ่งตรงกันข้ามกับคนที่มีการศึกษาต่ำ จะมีความรักในวัฒนธรรมของตนเองมากเพราะไม่มีความรู้ที่มากทางไปไม่ค่อยมี 4. ทฤษฎีใหม่กล่าวว่าคนที่มีการศึกษาสูงกลับมีความสำคัญในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์สูง เนื่องจากการศึกษายุคนี้ได้อธิบายปรากฏการณ์ทางชาติพันธุ์ได้อย่างลึกซึ้ง และอย่างมีความผูกพัน และยังเลี่ยมสอนขัดเกลาคนที่มีความรู้สูงให้หันมาให้ความสำคัญในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์

สมมติฐานข้อ 2.5 อาชีพราชการมีความสำคัญในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ต่ำ และอาชีพเอกชนมีความสำคัญในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์สูง ซึ่งผลการพิสูจน์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานเนื่องจาก 1. การที่ข้าราชการมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่แล้ว จึงทำให้มีความสำคัญในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์สูง โดยที่เปอร์เซ็นต์ที่ออกมาแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย 2. อาชีพทั้งสองด้าน

สามารถเข้าถึงศาสนา เข้าถึงระบบสื่อต่างๆ เกี่ยวกับชาติพันธุ์ได้เท่าเทียมกัน จึงทำให้ความสำนึกในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไม่มีความแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อ 3.1 คนที่มีความสำนึกในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์สูง มีการยอมรับวงราชการการน้อยกว่า คนที่มีความสำนึกในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ต่ำ ซึ่งผลการพิสูจน์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานเนื่องจาก 1. ทฤษฎีความขัดแย้งว่าทุกสังคมต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทุกขณะทุกหนทุกแห่ง ถึงแม้ว่ามุสลิมจะนับถือศาสนาอิสลามเป็นระบอบในการดำเนินชีวิต แต่มุสลิมก็เป็นมนุษย์ที่ยอมรับ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กับสังคมชนกลุ่มใหญ่ 2. การประชาสัมพันธ์อยู่ภายใต้การบริหารของศอ.บต. มีการประชาสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดมีการช่วยเหลือหรือมีกิจกรรมที่ชาวบ้านอาจเข้ามามีส่วนร่วมเยอะแยะมากมาย เพราะฉะนั้นข้าราชการจึงได้รับการยอมรับจากคนในระดับต่าง ๆ ได้เท่าเทียมกัน แปลว่าทางราชการอาจมีปัญหาน้อยลงจากการยอมรับของประชาชนต่างจากสมัยก่อนที่ตั้งข้อรังเกียจ จึงเป็นมิติใหม่และเป็นแนวคิดใหม่ที่เกิดขึ้น

สมมติฐานข้อ 3.2 คนที่มีความสำนึกในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ต่ำมีการยอมรับสังคมทั่วไปสูงกว่าคนที่มีความสำนึกในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์สูงซึ่งผลการพิสูจน์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานเนื่องจาก 1. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของหน่วยงาน ศอ.บต. ที่พยายามจะเข้าไปประสานรอยร้าว ความไม่เข้าใจระหว่างประชาชน กับข้าราชการชาวไทยพุทธ ซึ่งมีผลการดำเนินงานมาเป็นเวลานาน 2. ชาวบ้านชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมมีการติดต่อสัมพันธ์กันมาเนิ่นนาน ทำให้ชาวบ้านชาวไทยพุทธรู้ว่าควรหรือไม่ควรที่จะปฏิบัติตนอย่างไร ในขอบเขตเช่นไร และชาวบ้านที่เป็นมุสลิมก็จะรู้ว่าชาวบ้านชาวไทยพุทธพฤติกรรมเป็นอย่างไร 3. ในพื้นที่ของจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสัมพันธ์กันในบริบทของตัวเองเท่านั้นไม่มีความสัมพันธ์กับสังคมทั่วไปที่นอกพื้นที่ เช่น ภาคใต้ตอนบน กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคอีสาน จึงไม่ค่อยเห็นความเลื่อมล้ำที่แท้จริง ความคิดของเขาจึงอยู่ในอิทธิพลของ ศอ.บต. มาตลอด ถ้าศึกษาสังคมนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ผลอาจจะแตกต่างกัน และพันอิทธิพลของ ศอ.บต.

สรุป 1. จากการสรุปผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นทฤษฎีใหม่ขึ้นมา และทฤษฎีเก่าในหลายแง่มุมกำลังจะเปลี่ยนแปลง ทฤษฎีใหม่กำลังจะมีอิทธิพลมากขึ้น เห็นได้จากสมมติฐานหลาย ๆ ข้อที่ตั้งตามสมมติฐานเก่าและไม่ได้รับการยืนยัน แต่กลับแสดงอิทธิพลของทฤษฎีใหม่ เพราะฉะนั้นถ้า

ต้องการจะมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งจะต้องมีการศึกษาที่อื่นอีกให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2. ในกรณีของความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับประชาชนในท้องถิ่นที่ควรให้เครดิตกับ ศอ.บต. ที่ได้ดำเนินกิจกรรมต่อประชาชนมาอย่างต่อเนื่องได้ดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่ปรึกษามากมาย มีการเพิ่มเจ้าหน้าที่มุสลิมมาเป็นข้าราชการ ดังนั้นการที่สมมติฐานหลายข้อที่ไม่ได้รับการยืนยันเพราะ ศอ.บต. ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหา เพราะฉะนั้นถ้าต้องการเข้าใจเรื่องนี้อย่างแท้จริงควรศึกษานอกพื้นที่อิทธิพลของ ศอ.บต. เช่น พัทลุง ภาคใต้ตอนบนจะทำให้เราเข้าใจอย่างแท้จริง และเพื่อดูว่าสิ่งเหล่านี้มาจากอิทธิพลของ ศอ.บต. หรือเปล่า

แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาวิจัยเฉพาะกลุ่มมุสลิมในชุมชนหรือเสาะเท่านั้น หากจะมีการศึกษาวิจัยในทำนองนี้ต่อไปเกี่ยวกับสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็ควรที่จะศึกษา ความสำนึกในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในชุมชนกลุ่มอื่น ๆ ต่อไปเพื่อเป็นการขยายขอบเขตของการศึกษา